

SPEAKING MINDS

**Gemeenten, jongeren en scholen
werken samen aan effectief
armoede- en schuldenbeleid**

“Ik ben echt anders tegen de gemeente aan gaan kijken. Ze willen jongeren die in moeilijke situaties zitten wél helpen, maar het probleem is grotendeels dat gemeenten en jongeren elkaar niet weten te vinden. Speaking Minds heeft ervoor gezorgd dat de drempel verlaagd is naar de gemeente. Ook weet de gemeente ons nu veel beter te vinden.”

Michelle (21) uit Kerkrade.

“De kracht in dit project zit in de samenwerking. Speaking Minds weet op een leuke en informatieve manier jongeren uit de doelgroep te betrekken. De gemeente is op de hoogte van de ontwikkelingen. De school weet precies waar de jongeren zitten.”

Mary-Anne Huberts, Beleidsmedewerker Werk en Inkomen, Lingewaard

Voorwoord

Jongeren die opgroeien in armoede hebben **grote-mensen-zorgen**. Dat maakt hen **kwetsbaar**. Opgroeien in armoede vormt namelijk een belangrijke risicofactor voor het ontstaan van allerlei andere problemen, zoals sociale uitsluiting; het vroegtijdig verlaten van school en werkloosheid. Wanneer jongeren **tijdig en voldoende** worden ondersteund **in hun ontwikkeling, beperkt** dit de kosten voor de gemeenschap **aanzienlijk**.

Wat hebben deze jongeren nodig?

Tientallen gemeenten kregen dankzij Speaking Minds antwoord op hun beleidsvraag, zoals 'Waar vinden we deze jongeren, hoe bereiken we hen? Wat hebben ze nodig? Wat zijn de drempels? Wat zijn adequate maatregelen, wat zijn hun aanbevelingen?'

Jongeren die met armoede en schulden te maken hebben, willen graag meepraten over het beleid. Ze weten alleen niet hoe. Gemeenten hebben moeite om in contact te komen met deze doelgroep. Scholen zoeken relevante ervaring op het gebied van democratisch burgerschap voor hun leerlingen. Hier ligt een kans.

Speaking Minds verbindt jongeren, gemeenten en scholen op structurele wijze met elkaar.

Speaking Minds creëert lokaal een structurele win-winsituatie: gemeenten komen in contact met een belangrijke doelgroep die hen adviseert over hun armoede- en schuldenbeleid. Jongeren krijgen de kans om mee te denken over het armoede- en schuldenbeleid dat hen aangaat en worden hierin professioneel begeleid. Bovendien ontstaat dankzij Speaking Minds een structurele samenwerking tussen scholen en gemeenten.

Speaking Minds faciliteert het volledige proces en biedt daarmee een belangrijke blauwdruk voor effectieve jongerenparticipatie in andere gemeentelijke domeinen.

Marinke Ros, projectleider Speaking Minds

Interesse?

Namens de coalitie van Save the Children, Defence for Children en Stimulansz gaat Karin van Nuland (karin.vanNuland@stimulansz.nl) graag met u in gesprek over de voordelen van Speaking Minds in uw gemeente.

"Als er ergens veel jongeren in armoede opgroeien, dan is het wel in de laagste niveaus van het mbo. Het gaat dus over hen en dat is de bedoeling van Speaking Minds; en kunnen mee praten en beslissen."

Saskia van der Kolk, docent roc Twente

"Ik heb in 10 weken Speaking Minds meer geleerd dan in 10 maanden in de schoolbanken."

Jongeren van het roc Arcus Heerlen.

Wat is Speaking Minds?

Ruim 292.000 kinderen groeiden in 2016 op in een huishouden met een laag inkomen. Het aantal kinderen in langdurige armoede is ondanks de economische vooruitgang de afgelopen jaren niet gedaald. Beleidsmakers zijn verantwoordelijk voor het lokale en landelijke armoede- en schuldenbeleid.

Om een goed effectief armoede- en schuldenbeleid op te stellen, is het belangrijk om de doelgroep te betrekken bij de vorming van beleid. Speaking Minds brengt een dialoog tot stand tussen jongeren en beleidsmakers (landelijk en lokaal) over het armoede- en schuldenbeleid met het doel te komen tot een effectiever beleid dat afgestemd is op deze doelgroep.

Onze ervaring is dat jongeren die met armoede en schulden te maken hebben, graag willen meepraten over het armoede- en schuldenbeleid. Ze weten alleen niet hoe. Beleidsmakers op hun beurt kunnen deze ervaringsdeskundigen maar moeilijk bereiken. Speaking Minds slaat de brug tussen deze twee werelden.

Wij benaderen jongeren via lokale mbo's, vmbo's en praktijkonderwijs en koppelen hen aan beleidsmakers. Die formuleren een korte, bondige en actuele beleidsvraag die te maken heeft met het terugdringen van armoede en schulden en het voorkomen van sociale uitsluiting. De 'Jongerendenktank' buigt zich 10 weken lang over deze vraag en brengt advies uit aan de gemeente. De beleidsmakers op hun beurt koppelen na enige tijd aan de jongeren terug wat ze met hun advies hebben gedaan. Zo staan deze jongeren niet langer aan de zijlijn, maar praten ze actief mee.

“Het project heeft mij een steuntje in de rug gegeven, want voorheen had ik ook te maken met armoede, daar durfde ik toen niet voor uit te komen. Ik voelde mij altijd een ‘zielig kind’. Nu we dit project hebben, durf ik ervoor uit te komen. Nu hoor ik er ook bij en ben ik niet meer apart.”

Marit (17) uit Almelo

De unieke kenmerken van de aanpak

- Gemeenten komen in contact met een moeilijk bereikbare doelgroep
- Speaking Minds creëert een dialoog tussen gemeenten en jongeren, die tot stand komt via (v)mbo-scholen
- Speaking Minds slaat een brug tussen gemeenten, scholen en jongeren
- Jongeren gaan aan de slag met een actuele beleidsvraag die betrekking heeft op armoede en/of schulden
- Jongeren doen lokaal onderzoek en bezoeken plaatselijke organisaties om zo tot een goed, passend advies te komen
- Jongeren leren tegelijkertijd wat beleid is, hoe een gemeente werkt en wat een gemeente allemaal te bieden heeft
- Gemeenten bouwen een duurzame relatie op met zowel jongeren als de school

Na een geslaagde pilot met de gemeente Utrecht is Speaking Minds inmiddels in 16 gemeenten uitgevoerd, waaronder Rotterdam, Heerlen, Kerkrade, Almelo, Kampen, Venlo en Hollands Kroon.

Meerwaarde voor gemeenten

Voor gemeenten is het vaak moeilijk om met jonge ervaringsdeskundigen in gesprek te komen. Speaking Minds zorgt voor een dialoog tussen jongeren die te maken hebben met armoede en gemeenten om te komen tot een beter armoedebeleid en/of passende schuldhulpverlening. Daarnaast zorgt Speaking Minds voor een netwerk binnen het plaatselijke (v)mbo.

De adviezen van Speaking Minds zijn concreet en waardevol. Ze zijn makkelijk in te passen in het lokale armoedebeleid of de schuldhulpverlening doordat de jongeren zich voor langere tijd verdiepen in een onderwerp en leren hoe een gemeente werkt.

Voor de gemeente is het niet altijd even makkelijk om binnen een vmbo of roc het thema armoede en schulden op de agenda te krijgen. Speaking Minds legt vooraf het contact met de school en zorgt dat er een gesprek plaatsvindt tussen de school en de gemeente.

Daarnaast wordt de gemeente ondersteund door Speaking Minds bij het vertalen van het advies in gemeentelijk beleid.

Speaking Minds zorgt voor verduurzaming van het project. Jongeren, scholen en gemeenten werken voor langere tijd samen en blijven ook na afronding van het feitelijke project met elkaar in contact. Zo gaat een aantal jongeren verder als ambassadeur. Ook de scholen blijven in gesprek met de gemeente, omdat de partijen de meerwaarde van Speaking Minds hebben ervaren.

Waarvoor kunnen gemeenten Speaking Minds inzetten:

- het opzetten van duurzame jongerenparticipatie met jonge ervaringsdeskundigen
- het betrekken van jongeren uit de doelgroep bij het armoedebeleid
- het betrekken van jongeren uit de doelgroep bij het vormgeven van de schuldhulpverlening.
- armoedebeleid laten aansluiten bij de wensen van de doelgroep
- vergroten van het bereik van het minimaalbeleid
- het opzetten van een denktank voor armoedebestrijding

“De kracht in dit project zit hem in de samenwerking. Speaking Minds weet op een leuke en informatieve manier jongeren uit de doelgroep erbij te betrekken. De gemeente is op de hoogte van de ontwikkelingen. De school weet precies waar de jongeren zitten.”

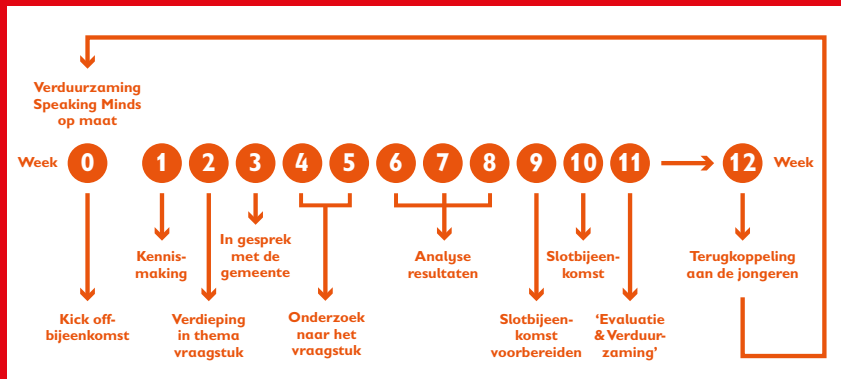
Mary-Anne Huberts, Beleidsmedewerker Werk en Inkomen, Lingewaard

Speaking Minds is dé methode om te komen tot een effectief armoedebeleid en een passend aanbod bij financiële problemen voor jongeren door jongeren.

Speaking Minds-aanbod

Een Speaking Minds-traject ziet er als volgt uit:

1. Gemeenten bieden zich aan om mee te doen met een Speaking Minds-traject en op deze manier een duurzame relatie met moeilijk bereikbare jongeren te waarborgen en hen te betrekken in beleid dat over hen gaat.
2. Nadat de gemeente zich bij Stimulansz heeft aangemeld, zoekt Save the Children een geschikte (v)mbo school of praktijkonderwijs, de natuurlijke vindplaats van de jongeren die advies gaan geven aan de gemeente.
3. Beleidsmedewerkers van de gemeente volgen voor de start van het traject een kinderrechtenworkshop van Defence for Children. Daarin krijgen ze uitleg over het VN-kinderrechtenverdrag en krijgen ze ondersteuning bij het helder krijgen van het vraagstuk dat centraal moet komen te staan.
4. De gemeente komt met een heldere en concrete onderzoeksvraag, die aansluit bij de leefwereld van de jongeren.
5. De jongeren gaan vervolgens aan de slag met de vraag van de gemeente. Dit doen zij middels een 10- weken durend traject, begeleid door een ervaren Speaking Minds-trainer.

6. De gemeente geeft een terugkoppeling van de adviezen. Binnen een half jaar na de start van het project laat de gemeente de jongeren weten wat er met hun adviezen is gebeurd. Gedurende het proces kan de gemeente jongeren actief betrekken bij het uitwerken van de adviezen.
7. Speaking Minds ondersteunt de gemeente bij het duurzaam vormgeven van jongerenparticipatie in het gemeentelijk armoedebeleid en schuldhulpverlening.

“Die terugkoppeling is essentieel”, aldus trainer Marjolein Weidema. “Jongeren geven telkens aan dat zij zich niet serieus genomen voelen. Daarom is het voor hen enorm belangrijk dat er nu wel naar hen geluisterd wordt. Dat geeft hen zelfvertrouwen en zorgt ervoor dat ze meer vertrouwen krijgen in de overheid.”

Meest gehoorde adviezen

Tijdens een Speaking Minds-traject gaat een groep jongeren 10 weken lang onderzoek doen om de hulpvraag van de gemeente te beantwoorden. Dit doen ze o.a. door interviews af te nemen met de doelgroep en onderzoek te doen bij lokale organisaties om zo een goed advies te vormen. De adviezen die hieruit komen, zijn bruikbaar voor de desbetreffende gemeente. Wat we vaak terugzien in de adviezen is het volgende:

- Doorbreek het taboe op armoede en schulden
- Geef voorlichting op scholen
- Maak jongeren financieel geletterd
- Zorg voor juiste 18-/18+ begeleiding
- Vergroot de toegankelijkheid op voorzieningen en informatie
- Zet ervaringsdeskundigen en leeftijdsgenoten in

Tijdens de zogenoemde slotbijeenkomst presenteren de jongeren hun tips, ideeën en nieuwe inzichten, toegespitst op de gemeente waar ze onderzoek doen. De jongeren brengen hun advies in beeld door middel van een fotoposter.

Adviezen in posters

Positieve effecten van Speaking Minds

- Het contact met de scholen verbetert aanzienlijk en gemeenten en scholen weten elkaar na het traject vaak goed te vinden
- Jongeren denken na over langetermijnoplossingen én het voorkomen van schulden
- De afstand tussen jongeren en beleidsmakers is vaak groter dan van tevoren ingeschat, Speaking Minds verkleint deze afstand
- Na het presenteren van de adviezen zijn jongeren vaak enthousiast om zich voor langere tijd aan de gemeente te binden en te helpen met de uitwerking van de adviezen
- Jongeren weten na het traject beter wat de gemeente te bieden heeft en waar ze terecht kunnen voor hulp

“Jongeren nemen je werk uit handen, zijn betrokken en enthousiast, ze weten waar ze over praten en creëren draagvlak. Onder de streep levert het je dus als gemeente heel veel op.”

Mandy Leeuwis, Beleidsadviseur armoede-aanpak, gemeente Utrecht

“Het contact met het Arcus College is te danken aan Speaking Minds. De slotbijeenkomst, waarin de jongeren de adviezen presenteren aan de wethouder en de gemeente, hebben wij bewust laten plaatsvinden bij het Arcus College. Hierna zijn we met elkaar in contact gebleven en hebben we de stage ontwikkeld.”

Frank Ramakers, beleidsmaker Kerkrade

Speaking Minds biedt ook een kinderrechten-training aan

Kinderrechten zijn overal: ook in het beleid waar gemeenten dagelijks mee werken. Daarom geeft Defence for Children namens Speaking Minds, voorafgaand aan elk traject een kinderrechtentraining. De training gaat onder anderen in op het recht van jongeren op participatie en hoe de gemeente hier op een veilige en betekenisvolle manier invulling aan kan geven. Brian van Schagen, regisseur Armoedepreventie in Roermond vertelt hoe hij de kinderrechtentraining heeft ervaren.

Brian - Sinds ik begin dit jaar bij dezelfde werkgever ben gestart als Regisseur Armoedepreventie, kom ik op verschillende plaatsen in aanraking met kinderrechten. Zo ben ik onlangs betrokken geweest bij de installatie van een Jeugdwijkraad en zijn we een goede maand geleden gestart met een groep jongeren die het programma van Speaking Minds doorlopen. Ik zie erg uit naar de adviezen die de jongeren voor de wethouder en beleidsmakers op het gebied van voorkomen van armoede hebben bedacht.

De presentatie beperkte zich echter tot de belangrijkste artikelen en bood daarnaast voor alle aanwezigen veel ruimte om hun eigen praktijkvoorbeelden te leggen naast de geldende kinderrechten. Zo zijn twee van mijn collega's op dit moment bezig met het oprichten van een Jongerenraad. De leden van de Jongerenraad gaan het College en de Gemeenteraad op verschillende terreinen advies geven. Ik weet zeker dat de betrokken collega's allerhande tips en aandachtspunten hebben meegenomen uit de workshop. Ik denk dat deze workshop heel interessant is voor alle mensen die vanuit de lokale overheid met jongeren te maken hebben. Vooral omdat het je helpt om weer vanuit een heel ander perspectief naar je werk te kijken.

Interview met beleidsmaker Joyce Bertrand, gemeente Heerlen

Het WOW-effect van Speaking Minds

Speaking Minds in Heerlen heeft wel iets weg van een sprookje. Er waren eens twee wethouders van de gemeente Heerlen tussen wie iets moois opbloeide. De wethouder van Armoedebeleid en de wethouder van Jeugd keken over de schotten van hun eigen portefeuille heen en vonden elkaar in het project Speaking Minds. Ze gaven gezamenlijk hun zegen aan een traject dat het maatschappelijk engagement van de gemeente op de kaart zet.

Uitdagende hulpvraag

Uitgangspunt van Speaking Minds is jongeren betrekken bij het armoedebeleid van gemeenten. Elke gemeente die meedoet aan het Speaking Minds-traject formuleert een hulpvraag. “Die van Heerlen was op z’n zachtst gezegd uitdagend”, zo vertelt Joyce Bertrand. Joyce is beleidsmedewerker Armoedebestrijding in Heerlen. Het is niet gebruikelijk dat gemeenten voor het besteden van de ‘Klijnsmagelden’ jongeren consulteren. Een gemeente bepaalt zelf de besteding van de gelden. Dat gold ook voor Heerlen. Joyce wist dus niet of het zogenaamde Kindpakket eigenlijk wel aan de vraag voldeed. Het Kindpakket bestaat uit kindregelingen en samenwerkingsverbanden met organisaties als stichting Leergeld, Jeugdcultuurfonds en Jeugdsportfonds. Het Kindpakket heeft tot doel om kinderen gelijke kansen te geven om zich te ontwikkelen (het liefst in natura). En dus kregen onderwijsassistenten in opleiding van het roc Arcus College deze vraag voorgelegd: Wat hebben jongeren in armoede nodig? En waar gaan jongeren naartoe voor hulp?

Jongeren voor jongeren

WOW, zo dachten de jongeren van het roc. Vergaderen in de raadszaal, koffie met koekjes én een gesprek met een enthousiaste wethouder die nog echt naar je luistert ook en tussendoor over zijn eigen kinderen vertelt. Het moet niet gekker worden. Na 10 weken kwamen ze met een helder en praktisch antwoord op de hulpvraag van de gemeente. Hun advies luidde: Jongeren hebben een centrale veilige plek nodig waar ze zowel offline als online terecht kunnen voor hulp. De jongeren dachten ook na over hun eigen rol in de uitvoering van het project. Ze stelden voor om buddy te zijn voor andere jongeren die hun verhaal kwijt willen. Een mentor en vertrouwenspersoon tegelijk. Daarbij hoort ook het aanbieden van gratis huiswerkbegeleiding. Want dure huiswerkbegeleiding is vaak niet haalbaar voor jongeren met weinig geld. Kortom: Jongeren voor jongeren. Zo simpel kan het zijn. De adviezen worden door Heerlen meegenomen en in samenwerking met de jongeren verder uitgewerkt.

De maatschappij, dat zijn wij

WOW, zo dacht Joyce Bertrand. Deze jongeren denken echt na over hun maatschappelijke rol. Hoe zij hun eigen leven zo kunnen inrichten dat ook anderen daar hun voordeel mee kunnen doen. Dat had ze niet voorzien.”Speaking Minds kwam als geroepen voor Heerlen. Het sloot perfect aan bij wat ons met het armoedebeleid voor ogen stond”, aldus Joyce. Een aanpak die breed inzetbaar is en laat zien dat de gemeente en de maatschappij niet twee losse dingen zijn, maar onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. We zochten naar een duurzame oplossing, niet al te schools (want saai), die jongeren op een speelse manier intussen verder zou brengen in hun ontwikkeling. We hadden wel al contact met onderwijsinstellingen, maar dan waren het vrijwel altijd de begeleiders die we spraken. Het ging over de hoofden van jongeren heen. Dat wilden we veranderen. Een integrale aanpak, waarbij jongeren zelf inspraak hebben, het onderwijs in brede zin betrokken is, én wordt gekeken naar mogelijkheden en verbandingen, bestond gewoonweg niet. In Speaking Minds kwamen al deze wensen samen.”

Refresh yourself!

Hoe nu verder? Joyce: “we hebben samen met het Arcus en de gemeente Kerkrade een denktank opgericht om deze aanpak en samenwerking te verduurzamen. Er is constante vernieuwing nodig. En jongeren zien zoveel kansen en oplossingen, zoals het buddy-idee. We willen ontzettend graag dat jongeren de mogelijkheid krijgen deze ideeën ook daadwerkelijk uit te voeren. We vragen ze niet alleen mee te denken over het WAT, maar óók en vooral over het HOE. Dat is waar de gemeente het meest behoefte aan heeft en waar de leerlingen zelf het meeste van leren en enthousiast van worden.”

Een andere bril

Joyce stelt dat er bij gemeenten een cultuuromslag moet plaatsvinden. Echte oplossingen zijn alleen mogelijk als je de context van de ervaringsdeskundigen goed kent en dus leert kijken vanuit de doelgroep, zo meent Joyce. Deze Speaking Minds-aanpak zou volgens haar dan ook in het DNA van elke beleidsmedewerker moeten komen te zitten. Inspiratiebron voor dit ‘anders denken’ was in Heerlen de kennismaking met de omgekeerde toets, een toets waarbij het effect van maatregelen voorop staat. Gemeenten moeten de mensen om wie het gaat meenemen in het oplossen van maatschappelijke problemen of knelpunten. Dit project voorziet in die behoefte. Joyce: “Met Speaking Minds kijken jongeren door de bril van de gemeente en krijgen zij het grotere plaatje te zien. Tegelijkertijd leren jongeren de gemeente met een andere blik naar de maatschappij te kijken”. De gemeente voelt zich een beetje ‘Alice in Jongerenland’, lacht Joyce. “De manier waarop jongeren naar een probleem of knelpunt kijken, is bepalend voor de mogelijke oplossing. We krijgen door deze aanpak de kans ons te verbazen en dit WOW-effect vervolgens te gebruiken om door jongeren aangedragen oplossingen te faciliteren waarmee ze écht geholpen zijn. Die verbinding is prachtig. WOW!”

Oproep aan gemeenten

Bent u op zoek naar een effectieve invulling van uw armoedebeleid? En wilt u weten hoe Speaking Minds u daarbij kan helpen? Mail dan naar Karin van Nuland, specialist armoedebestrijding en schulden via Karin.vanNuland@stimulansz.nl. Zij vertelt u graag meer over wie wij zijn, wat wij precies doen en bekijkt samen met u de mogelijkheden van Speaking Minds voor uw gemeente.

Meer informatie?

Wilt u weten wat Speaking Minds inmiddels heeft betekend voor beleidsmakers, docenten en jongeren? Lees dan hun ervaringen op www.speakingminds.nl. We zijn ook te volgen via Instagram en Twitter.

 @Speakingmindsnl

 @SpeakingMindsNL

